

1. *Musei s. Joh. diff. in Exist. an Romanos* Cap. IX. v. 19 = 23. *Jene 1652.*
2. *diff. de vera presentia corporis Christi in S. Coena.* *Jene 1652.*
3. *diff. II. de natura et definitione Ecclesie.* *Jene 1655.*
4. *diff. de resurrectione Christi a mortuis,* *Jene 1653.*
5. *Musei s. petri diff. de Baptismo,* *Helms. 1669.*

17, 13

DISPUTATIO DECIMATERTIA.

EX EPISTOLA PAU-
LI AD ROMANOS, PROPONENS
ἐν ἄλυσιν capitis undecimi.

*Cujus positiones divina adjuvan-
te gratia,*

PRÆSIDE DAVIDE RVN-
GIO S. THEOLOGICÆ DOCTORE ET PROFESSO-
re in Academia Vitebergensi, in collegio disputa-
tionum Theologicarum privato, defen-
det 19. Martij,

M. LAURENTIUS LÆLIUS FRANCUS.

WITEBERGÆ,
Typis M. Georgij Mulleri.
Anno M. D. IIIC.

Magnificis,
REVERENDIS, CONSULTIS-
SIMIS ET CLARISSIMIS, REVERENDI ET AM-
plissimi Consistorij Ecclesiastici,
quod est Onoldi,

PRÆSIDI, ASSESSORIBVS SPE-
CTATISSIMIS, DOMINIS PATRONIS ET
promotoribus suis omni obsequiorum,
genere submissè colendis.

Pia promptæq; gratitudinis symbolum disputationem hanc
Theologicam exhibet.

Respondens.

CAPVT VNDECIMVM.

Tertium hoc est caput tractationis, de populi Iudaici abiectione & gentium electione, quo Apostolus residuas aliquot quaestiones huius disputationis discutiens, causam monstrat reprobationis Iudaeorum ἀπισίας, ac gravissima commonefactione Christianos, ex gentibus conversos, hortatur, ut memores originis ac miseriae suae, gratia Dei recte utantur, ne & ipsi eandem maledictionis poenam incurrentes excindantur: Ac denique de Iudaeorum conversione agens, misericordiam Dei & abyssum judiciorum ac viarum Domini magnifice illustrat.

Potest caput dividi in quaestiones praecipuas quinque.

Primò. An totus populus Iudaicus à Deo sit reprobatus?

2. Quanam sit reprobatorum conditio, quae attributa & signa?

3. Vtrum necesse fuerit Israëlitas reprobari, ut gentes eligerentur.

4. An propositum Dei tale sit, ut neque gentes ejus gratia excidere possint, neque Iudaei ea deinceps gaudere debeant?

5. An omnia huius articuli capita possint plenè explicari?

Vt autem in analysi capitis eò expeditius progredi nobis liceat, brevem doctrinae de praedestinatione & reprobatione *ἐνωπιον* superioribus disputationibus promissam, praemittere visum est.

DE PRÆDESTINATIONE.

I.

PRÆDESTINATIO est decretum aeternum voluntatis divinae, quo ex beneplacito & misericordia sua in Christo ad vitam aeternam elegit, salvare decrevit & proposuit, quoscunque in Filium credituros & in fide usque ad finem perseveraturos praescivit.

II.

In novo Testamento recepta est vox προορισμῶν in hoc negotio, significans non in genere Dei βουλῆν, sed voluntatis determinationem, per certa media ad certum ὄρον, terminum seu finem decernenti praefixum. Vnde Act. 13. dicitur Ordinatio Dei.

Appellati-
ones co-
gnatae.

A 2

Cogna-

III.

Cognata est vox ἐκλογῆς, qua scriptura itidem in hac causa utitur sæpissime, Eph. 1. Math. 20, & 22. Marc. 13.

IV.

πρόθεσις Est & in Novo Testamento vox προθέσεως, quæ gratuitum Dei propositum salvandi omnes in Christum credentes denotat: Hinc dicuntur κλητὸι κατὰ πρόθεσιν, qui vocationi divinæ obediunt, & in sancto proposito perseverantes glorificationis tandē redduntur participes Rom. 8. Eademque Eph. 1. vocatur ἐυδοκία τῷ δελήματος & ἐσλή τῷ δελήματος διδ.

V.

θεσις Porro θέσεως vox generalior est, quæ alicubi de προθέσει usurpatur gratiosa, ut 1. Thess. 5. Non posuit nos Deus in iram, sed in acquisitionem salutis. Ioh. 15. Ego elegi vos & posui vos, ut eatis & fructum feratis, & fructus vester maneat.

VI.

θεσις non significat creationē. Nonnunquam etiam de decreto iudicij et reprobationis hæc vox usurpari videtur, in 1. Pet. 3. Iudæis Christus est petra scandali, his qui offenduntur verbo, nec obediunt ἐἰς ὃ ἐτάθησαν ad quod & positi sunt. Ineptum est, quod Erasmus refert hoc ad verbum Dei, cuius mentio præcedit. Impia verò Bezæ interpretatio est, per θέσιν intelligentis creationem hominis: Non enim hoc loco de Dei condentis consilio sermo est, sed de eiusdem iudicio, vindicantis Iudæorum præcedentem impietatem sublequente induratione.

VII.

Duplex θεσις. Ita 1. Thess. 5. ubi manifestè de Electis & credentibus agitur, dilertè innuitur duplex θεσις, alia ἐσ' ὀργῆν, alia ἐσ' σωτηρίαν, quarum illa est incredulorum, hæc credentium: Vnde patet θέσεως vocem apud Græcos appellationi decreti apud Latinos in hoc articulo respondere, & ad τὰ ἐξ ἡμῶν divinam referendam esse.

VIII.

Electio ab æterno facta. Decretum hoc Dei æternum esse, & credentes non demum in tempore eligi, sed ab omni æternitate ad vitam æternam electos & prædestinatos esse, perspicuè docet Apostolus Eph: 1. Elegit nos in Christo ante jacta fundamenta mundi, Quæ verba περιφρασίμ continent æternitatis. Id ipsum 2. Tim. 1. confir-

confirmatur : Deus vocavit nos vocatione sancta, non secundum opera nostra, sed secundum suam προθεσιμ & gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu, ante tempora æterna. Et hoc est, quod 2. Thes. 2. vers. 13. dicimur à Deo electi ἀπ' ἀρχῆς in sanctificatione Spiritus & fide veritatis.

IX.

Voluntatis divinæ mentio in definitione causam monstrat efficientem electionis & salutis nostræ, videlicet voluntatis divinæ beneplacitum ac propositum. Ea verò in duplici differentia est consideranda : Alia enim est voluntas προηγουμένη alia επομένη.

Efficiens
causa electionis.

X.

Illa notat ardentissimum desiderium Dei, quo omnes homines nemine excepto salvari cupit in Christo fide apprehendendo.

Distinctio voluntatis divinæ.

XI.

Creavit enim Deus homines, non ut absoluta voluntate quosdam illorum æternæ perditioni destinaret, sed ut singuli ac universi æterna gloria & beatitudine fruerentur.

Finis creationis.

XII.

Quia verò peccato in nos propagato impediti, ad finem creationi præfixum pervenire minimè poteramus : Idem ille Deus Pater misericordiarum, ac dives in miserationibus, filium suum unigenitum toti mundo redemptorem ac propitiatorem proposuit, & in ipso omnes homines salvari vult nemine excepto, Ioh. 3. 2. Cor. 5.

Filius missio

XIII.

Christus quoque Salvator noster λύτρον persolvit pro totius mundi peccatis, ac thesaurum gratiæ ac remissionis peccatorum sanguine suo partum deposuit in sinum æterni patris 1. Tim. 2. 1. Ioh. 2.

Christi satisfactio.

XIV.

Præterea hoc suum beneplacitum ac gratiosum propositum salvandi omnes homines in Christo, Deus annunciandum decrevit omnibus hominibus, ut per verbum monstraretur ratio applicationis, nimirum ut impij à peccatis ad veritatis agnitionem conversi, fide Christum Mediatorem apprehendant, ejusque obedientiam ac meritum sibi applicent 1. Tim. 2. Ezech. 18. 33.

Vocatio universalis.

XV.

Voluntas antecedens seria. Ex his patet. Voluntatem Dei antecedentem non esse hypocriticam, sed maximè seriam, juramento quoque divino confirmatam, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus. Heb. 6. v. 18.

XVI.

Voluntas antecedens est ordinata. Patet quoque ex præcedentibus, voluntatem Dei antecedentem, qua omnes homines seriò ac verè salvari vult, non esse absolutam, sed ordinatam ad media salutis, nimirum Christum Iesum & prædicatum verbum ex parte nostra, Ezech. 18. & 33. vivo Ego nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. 1 Tim. 2. Deus vult omnes homines salvos fieri & ad veritatis agnitionem pervenire 2. Pet. 3. Deus non vult perire quenquam, sed omnes ad pœnitentiam reverti.

XVII.

Decretum voluntatis antecedens. Propter hanc seriam Dei testificationem juramento confirmatam & certo ordine determinatam, aliqui voluntatem Dei universalem appellant decretum Dei de salute nostra: Constituit enim Deus per Christum non tantum paucos salvare, reliquis absoluto beneplacito præteritis; sed omnes omninò, nemine mortalium excepto; Sed id facere constituit eo ordine, quem ipse hominibus præfixit, videlicet per Christum fide apprehensum.

XVIII.

Vult porrò DEVS etiam omnes homines credere verbo revelato, neque ullum simplici & absoluta voluntate à medijs consequendæ salutis excludit Act. 17. Deus vult ut omnes ubique pœnitentiam agant.

XIX.

Ideò deflet Christus interitum populi Iudaici, non tantum motus consideratione calamitatum temporalium; sed maximè æternæ reprobationis & condemnationis, quam ingrata & propriæ justiciæ persuasione turgida gens inobedientia sua meruerat. Luc 13. Quoties volui te congregare & noluisti.

XX.

Electiois decretum. Quo minus autem electionem divinam, hoc antecedentis voluntatis beneplacito ac decreto, terminatam statuamus,

in causa est, quod Apostolus prædestinationi divinæ conjungit præscientiam Dei, qua non tantum considerantur media salutis ex parte Dei ut oblata, sed etiam respectu hominum, ut usurpata vel neglecta.

XXI.

Idem enim ille Deus, qui ab æterno omnes in Christo salvari voluit, secundum sapientiæ suæ infinitam abyssum, ab omni æternitate præcognovit, non omnes homines mediis à se propositis rectè usuros, sed maximam eorum partem spontanea inobedientia voluntati suæ benignæ repugnaturam esse. Hoc Deum præcivisse nemo, nisi perditus & profligatus apostata à Christiana religione, inficias ibit.

non ex sō-
la antece-
dente vo-
luntate ju-
dicandū.

Deus ab
æterno sci-
vit mul-
tos non
creditu-
ros.

XXII.

Si verò Deus ab æterno præcivit, quinam essent credituri, qui non, Tum aut de vtrisque aliquid decrevit, aut nihil: Qui hoc affirmant contumeliosi sunt in Deum, quasi non plenè curet res humanas, & tantum sollicitus sit de hominibus quomodo ad fidem perveniant, eorum verò qui actu jam credunt, nulla afficiatur cura: Neque sanè præter Ethnicorum turbam, providentiam divinam negantium, hoc quisquam dixerit.

Deo ab æ-
terno de
credētib9
et incredulis
aliquid
decrevit.

XXIII.

Si Itaque idem ille DEVS omnes salvari cupiens, & conditionis hominum præsciens, aliquid de credentibus & incredentibus ab æterno decrevit: Id vel patefactum est vel non. Si non è frustranea est de eo omnis nostra disquisitio, cum decreta Dei abscondita non sint humana præsumptione investi- ganda.

XXIV.

Sed meridiana luce clarius est, voluntatem Dei, ut ea versatur circa homines actu credentes, luculentissimè patefactam esse, cum vniuersa scriptura coelestium huiusmodi oraculorum sit plena, quibus docemur, Deum credentes & in fide perseverantes decrevisse æternum salvos facere & glorificare: Incredulos & impœnientes æternis poenis afficere.

Consilium
Dei æter-
num de ho-
minibus
actu cre-
dētib9 &
incredulis
est pate-
factum.

XXV.

Ex his fundamentis intelligitur descriptio voluntatis consequentis, ejusque ab antecedente differentia: Illa confi-

Discrimi-
nerat na volun-
tatum.

derat finem, hoc est salutem & media, pro ut ex parte DE I ordinata & constituta sunt, & offeruntur omnibus hominibus: Hæc eundem finem eademq; media considerat, prout vel aliqui salutem consequuntur, aut non: vel media ab hominibus acceptantur, aut negliguntur.

XXVI.

*Diluitur
calumnia
αυτιφά-
σιως.*

*Diverso
respectu
Dei finaliter im-
penitentes*

*vult sal-
vari &
abijcere.*

*Voluntas
consequens
æterna.*

Vnde DEVS qui omnes homines vult per Christum salvari & neminem perire, idem ille incredulos ac impenitentes vult damnari æterna morte, idque sine ullo αυτιφάσιως periculo: Siquidem illud voluntatis antecedentis est, hoc consequentis: Impenitentes enim & blasphemos Deus verè converti & salvari vult, quatenus homines sunt per Christum redempti: At quatenus sunt & finaliter manent blasphemii & impenitentes, eosdem DEVS abijcere decrevit, secundum dicta: Ioh. 3. Qui non credit in Filium, manet ira DEI super eum: Marc. 16. Qui non crediderit, condemnabitur.

XXVII.

Hæc enim oracula non demum in tempore nata sunt, sed ab omni æternitate in sinu æterni Patris & Sacrosanctæ Trinitatis consilio constitutum & decretum est, ut credentes in Christum salute coronentur æterna, increduli & finaliter impenitentes verò supplicij puniantur æternis.

XXVIII.

*Tria di-
stincta de-
creta.*

*1.
volunta-
tis antece-
dentis.*

*2.
electionis.*

*3.
reprobationis.*

Quare ut in voluntate antecedente, quæ desiderium Dei salutem omnium hominum sitientis complectitur, vnius tantum generis est decretum: cujus sententia est: Volo, decerno, statuo, ut nemo hominum pereat, sed ut omnes in Christum credant & salventur: Ezech. 18. 33. 2. Pet. 3. Ita in consequente voluntate, quæ præscientiam Dei includit, & quomodo homines medijs salutis à Deo propositis utantur considerat, duo decreta sunt diversa: Quorum alterum est: Volo & decerno, ut omnes qui in Christum credunt & in ea fide perseverant, salventur Ioh. 3. Matth. 10. Alterum: volo & decerno, ut omnes qui in Christum non credunt & in incredulitate perseverant, condemnentur, Ioh. 3. Matth. 16. Horum prius vocatur decretum electionis: Posterius reprobationis.

XXIX.

Hæc declaratio ostendit fundamenta distinctionis supra

praepositae, qua voluntas Dei in antecedentem & consequentem dividitur, et simul monstrat, qualenam sit electionis divinae decretum, concernens videlicet eos, qui salutem aeternam consequuntur, & vocati justificantur & glorificantur Rom. 8.

XXX.

Refutat quoque eadem commemoratio calumnias eorum, qui Ecclesijs nostris Calvinianas attribuunt opiniones, quasi statuamus Deum non voluisse aut constituisse in Christo in gratiam recipere & salvare univ^{er}sum genus humanum, Deum non serio velle misereri omnium. Filium Dei *θεόν υἱόν* non satisfacisse pro peccatis totius generis humani. Vocationem non pertinere ad omnes homines: de infantibus baptizatis non posse certo pronuciari, quod sint in sedibus Dei recepti. Ut autem haec portentosa opinionum per Dei gratiam cane atque angue pejus odimus; Ita calumniatores istiusmodi iudicio iusti Dei, in perfidos Ecclesiae suae turbatores animadvertentis, commendamus.

*Hisc im-
pudentib9
calumnijs
nostrae
praeter me
ritum one
ratur Ec-
clesiae.*

Gal. 5.

XXXI.

Dicimus itaque Electionem divinam esse voluntatis consequentis decretum, & considerari in eo homines non in quantum credere deberent, sed quatenus actu credunt: Quod quia non omnes faciunt, idque Dominus ab omni aeternitate cognitum habuit, ideo non omnes homines Deus ad salutem elegit, non quod plures eligere & salvare noluerit (omnes enim per Christum salvos fieri serio voluit) sed quod non plures per verbum convertendos & ad veritatis agnitionem perventuros cognovit.

*Non om-
nes homi-
nes electi.*

XXXII.

Neque enim ex decreto Dei sit, quod pauci sunt electi, cum is omnes homines salutis media amplecti voluerit: sed quod electi sunt numero pauci Matth. 20. & 22. id ipsum sit non culpa Dei eligentis, sed vitio hominum qui contemptu verbi & Christi mediatoris gratiam oblatam aspernantur, & se indignos iudicant vita aeterna Act. 13.

XXXIII.

Causa electionis nostrae ad vitam aeternam non sunt nostra opera, Rom. 9, sed sola Dei gratia & misericordia, Eph. 1. 2. Tim. 1. Rom. 11, Sic igitur & in hoc tempore reliquiae secundum

*Impulsi-
va causa*

B

dum

dum electionem gratiæ fuerunt : Quod si ex gratia jam non ex operibus.

XXXIV.

Misericordiæ verò Dei fundamentum est Christus Iesus filius Dei, extrà quem nobis peccato corruptis Deus ignis consumens est : Ideò dicimur electi in Christo Iesu Eph. 1.

XXXV.

Theaurũ gratiæ omnib9 par. n̄ aliqui aspernantur. Dupliciter Christus in considerationem hujus mysterij venit. Aut ratione meriti, omnibus hominibus nemine excepto, acquisiti. Quo sensu totus mundus Deo est reconciliatus 2. Cor. 5. aut ratione apprehensionis, pro ut meritum ac beneficia, verbo Evangelij oblata, ab hominibus acceptantur, aut repudiantur.

XXXVI.

Electio in Christo completa et consummata. Phrasis itaque Paulina : Elegit nos in Christo non tantum priorem respectum, qui vniversalis est, omnesque homines concernit, sed posteriorem simul includit, quatenus videlicet credentes per fidem Christo insiti sunt. Ac Phrasis ipsa ostendit, notari hoc loco simul Christi salvificum meritum ejusque applicationem. Nam propter Christi obedientiam facta est nostra ad æternam salutem electio, & per eundem atque in eodem est consummata.

XXXVII.

Fides decreto electionis inclusa. Quare necessariò mentio Christi in electione nostra simul includit fidei, Christum amplectentis, notionem : Siquidẽ Deus nunquam decrevit salvare homines in Christo incognito, spreto aut neglecto, sed per fidem apprehenso.

XXXVIII.

Quos igitur Deus ab æterno præcognovit in Christum credituros, hos misericorditer ad æternam salutem elegit, non quidem ob prævisam fidem, sed per & propter Christum fide apprehensam. Perinde ut justificat gratis omnes in Filium credentes, non propter ullam fidei dignitatem, sed propter Christum.

XXXIX.

Finalis perseverantia. Additur præterea in definitione mentio finalis perseverantiæ, quia ea omnibus dictis, quæ credentibus in Christum salutem pollicentur æternam, tacitè est inclusa, & perpetuò subintelligitur.

intelligenda, dicente Christo Matth. 10. Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit. Ea que sublata omnem salutis spem intervertit his, qui aliquandiu fuerunt verè renati, sed πρόσκαιροι. Marc. 4. 17. Ezech. 33. v. 12. Si averterit se justus à justitia sua morietur.

XL.

Certum enim & indubitatum est. Deum non alio modo decrevisse lapsos homines salvos facere, quàm quo id patefecit & exequitur. Ex executione itaque decreti ratio est manifestata: Neminem enim actu in salutis aeternae possessionem immitit, nisi in Christum credentem & in fide perseverantem usque ad finem. Quare perseverantiam in fide aeternae electionis proposito inclusam esse necesse est.

XL I.

Ex hac ἀναλύσει propositae definitionis facile dijudicari possunt quæstiones quaedam controversae in hoc articulo, cuius generis sint; Primò, Vtrum prædestinatio sit absolutæ voluntatis divinae, an verò ordinatae, 2. Sit ne universalis vel particularis, 3. An præscientia fidei cum prædestinatione sit conjungenda.

XL II.

Qui Electionem ex absoluta voluntate Dei determinandam censent, ut Calvinistæ fingunt, ex totius humani generis polluta massa & ad interitum condita, Deum pro suo beneplacito aliquos ab aeterno selectos salutem et gloriae destinasse. Hisque solis de mediis consequendae vitae prospexisse: his solis Filium redemptorem esse missum & datum, qui tantummodo pro illorum peccatis satisfecerit: ad hos solos pertinere Evangelij vocem, quæ in eis solis efficacia interiori fidem operetur: Reliquam verò hominum multitudinem simplici & absoluto Dei decreto iudicioque ad aeternam damnationem conditam & destinatam esse, blasphemo ore dicunt.

Calvinianum dogma.

XL III.

Opinionem hanc Calvinianæ factionis contumeliosam in Deum, scripturae sanctae adversam, bonis moribus inimicam & perturbatis conscientijs pestilentissimam esse asseveramus.

Quatuor fundamenta refutationis.

XLIV.

I. *Blasphemia in Deum.* Deus enim nihil odit eorum quæ condidit, & nemini est autor perditionis, nec illudit humano generi, quando invitatur ad poenitentiam omnes & singulos, nec lacrymis Crocodili hypocriticè deflet interitum generis humani. Quæ singula & vniversa qui Deo ascribit, næ is intolerabili blasphemia divini numinis maiestatem offendit.

Sap. 11. v.

25.

Ose. 13. v.

XLV.

9. *Ezech. 18.* & reliquis, quæ ex eo enata sunt, opinionum portentis è diametro repugnare, non difficile est demonstrare ad oculum: *Luc. 19.* Et si enim Deus vult ac seriò desiderat omnium hominum salutem omnibusque prospexit de mediis salutis, tamen quia intelligit maximam eorum partem media istiusmodi aspernari, ideò ab eterno constituit credentes in Christum salvos facere, reliquos verò non propter absolutæ voluntatis decretum quoddam, sed propter incredulitatem excindere; Rom. 11.

II. *Repugnãtia scripturæ.*

XLVI.

Hoc negant aduersarij. Adhæc Christum datum esse non tantum paucis, sed vniverso humano generi & toti mundo, ipse testatur. Ioh. 3. Ipsumque pro peccatis omnium hominum & totius mundi, imò etiam eorum qui pereunt, satisfecisse docent luculenta testimonia 1. Tim. 2. 1. Ioh. 2. Rom. 14. 1. Cor. 8. 2. Pet. 2.

XLVII.

3. & 4. *confutatiois fundamentũ.* Porrò vocem Evangelii non tantum pertinere ad paucos, sed complecti omnes & singulos ostensum est supra, in analysi capituli Noni. Vocatio enim divina ad omnes spectat, nemine excepto. Nec deest Verbo efficax operandi vis, etiam si plerique spontanea inobedientia eius operationem impediunt.

XLVIII.

Porrò quod bonis moribus inimicum & conscientijs perturbatis molestum diximus Calvinianorum de absoluta prædestinatione dogma, id operosa demonstratione indigere non arbitramur: Epicureorum turba & profanæ mentes ita secum statuent, si omnia in negotio salutis ab æterno, absoluto & inevitabili Dei decreto pendent, tum si ab eterno in Electorum numerum adscriptus sum, beneficio eo privari nunquam poterō.

tero, quomodocumque vitæ rationem institutam: Si non sum in electorum numero, inane erit omne pietatis & honestatis studium, Hac sane ratione ad epicureismū lata fenestra panditur,

XLIX.

Vicissim verò mentes ignitis Satanæ telis & tentationibus de prædestinatione vexatæ, dum salutis certitudinem nequæ à Sacramentorum efficacia, nequæ à promissionum universalitate, nequæ à juramentorum divinorum certitudine, sed ab interno sensu fidei suæ, & absoluto absconditoque decreti divini placito æstimandam intelligunt. Non possunt non variis dubitationum procellis agitari, cum in ipso tentationum estu fidei ac vivificæ consolationis sensu nullo tangantur, & de æternis Dei decretis sollicita atque anxia cogitatione distineantur.

Calviniani penitus evacuant vera fidei & πλεροφορίας fundamenta.

L.

Quare cum doctrinam spiritus S. ad docendum, erudendum & erigendum afflictos directam constet ex 2. Tim. 3. & ad corripiendum Rom. 15. Calvinianum verò dogma de absoluta salvandorum electione sine ulla fidei consideratione, & de damnandorum, sine ullo incredulitatis respectu, reprobatione, blasphemum in Deum sit, & neque securas mentes solida in Deum erigat, manifestum est id non ex Spiritus Sancti schola haustum, sed ex Satanæ Synagoga in Ecclesiam ingestum esse.

Scriptura ad corripiendum & consolandum utilis

LII.

Vicissim inter eos, qui ex ordinatæ voluntatis divina determinatione electionis decretum judicandum censent, duo sententiarum genera sese offerunt, quorum prius est eorum qui perperam & contra Spiritus S. vocem unam partem ordinis definiti & constituti in decreto divino tantum agnoscunt, docentes electionem non esse absoluta Dei voluntate, sed in Christo factam. Et quia in hac consideratione respectus sunt universales, cum videlicet Deus Christum toti mundo Redemptorem constituerit, qui pro totius mundi peccatis reipsa latius fecerit, totumque mundum Deo reconciliarit 2. Cor 5. Ideo asserunt Electionem universalem.

universalis electionis.

LII.

Posterior sententia est nostrarum Ecclesiarum, quæ totum ordinem decreto divino prædestinationis includendum

Particularis electionis.

consent, tum prout is est constitutus, tum quatenus est usurpatus: Ac quia non omnes utuntur mediis salutis, idque Deus ab æterno præcognitum habuit, idcirco solos credentes salvos facere, incredulos verò reprobare decrevit, Hinc particularis oritur Electio.

LIII.

*Non ex sermo verbo-
rum sed ex
sensu
Calvinis-
mus est
judicandus*

Dextrè autem intelligenda est propositio, Pauci sunt Electi: Nam & Christus ea utitur Matth. 20. & 22. quam & nos retinemus: Et Calvinistæ eam perpetuo in ore habent: Verum sensu *διε δια πασῶν* discrepante. Ratio diversitatis apparet ex redditione causæ: Si enim ex Calviniano quæras, quæ causa sit, quamobrem pauci sunt electi, promptissimè est responsurus, quia Deus plures eligere & salvari noluerit; Si ex nobis ejusdem paucitatis causam inquiras, respondemus, quia plures Evangelio colla submittere, idque vera fide amplecti noluerint.

LIV.

*Quare non
omnes
credant.*

At instabis fortasse: Non potuisse plures credere, cum fides sit Dei donum, eaque non detur omnibus: Fatemur proh dolor fidem non omnibus dari, non quod Deus eam conferre plerisque nolit, sed quod plurimi mortalium iis mediis, p quæ fidem conferre Dominus statuit, vel omnino non utuntur, vel pessimè perfideque abutuntur, & Spiritus Sancti verbi que divini operationem pertinaci inobedientia impediunt, Sicut docet parabola Christi Luc. 8.

LV.

Impudens itaque calumnia est, quæ nostris Ecclesijs eo quod cum scriptura particularem asserunt Electionem, impingit Calvinianum dogma de decreto Dei absoluto, quo maxima hominum pars, sine ullo incredulitatis respectu, ab æternæ salutis spe excluditur, & contra pauci absque ullo fidei in Christum intuitu cœlesti gloriæ destinati finguntur.

LVI.

*De præsci-
entia fidei*

Præscientiam fidei quod attinet; non est quod ea phrasibus quæquam offendat, quasi Pelagianas opiniones de eligendorum præcognita dignitate ac meritis occulter. Prædestinationi conjungendam esse Dei præscientiam, tam est ex scriptura liqui-
quidum

quidum ut negari nequeat, & in analyfi capituli octavi demon-
stratum ex dictis Rom. 8. Quos præscivit hos prædestinavit
Rom. 11. Num repulit Deus populum suum ὅτι προέγνω 1. Pet. 1.
Electi sumus κατὰ πρόγνωσιν θεῶ πατρὸς.

LVII.

Hoc cum negari nequeat, quomodo præscientia Dei
cum negotio eternæ prædestinationis concurrat, in quæstione
est: Alij absolutam eam fingunt, ut Calvinistæ, quibus præsci-
entiam cum prædestinatione confundentibus, præscire est pro
suis agnoscere.

LVIII.

Alij quia præscientia Dei vniversalis est, ex natura præ-
scientiæ vniversalem Electionem educere satagunt. Cæterum
ea ratione non modo omnes homines, siue credant siue non,
Sed etiam Diaboli, utpote ab æterno præcogniti, pro ἐκλελεγ-
μένοις habendi, quod dictu horrendum, sensu absurdissimum
est.

*Præscien-
tia vniver-
salis non
debet con-
siderari in
decreto E-
lectionis.*

LIX.

Quare in hoc negotio præscientia Dei intelligenda est
cum determinatione fidei, quod nimirum Deus ab omni æter-
nitate præcognoverit, quinam gratia Spiritus Sancti aspirante
in Christum credituri, & in ea fide usque ad vitæ finem per
eandem gratiam constanter essent perseveraturi.

LX.

Paret hoc clarius ex prædestinationis divinæ executio-
ne, seu ipsa salvatione hominum. Vt enim Deus, quos videt in
Christum credere, & in fidei sinceritate per Spiritus S. opera-
tionem perseverare, eosdem ex hac miseriarum valle transla-
tos, re ipsa & actu æternæ salutis participes facit: Ita quos ab æ-
terno præcognovit credituros, eosdem salvare decrevit:
Non enim aliud ab æterno decrevit, quàm in tempore exequi-
tur: Nec aliter in tempore agit, quàm ab omni æternitate agere
constituit: Ipse enim Deus est, apud quem non est παραλλαγή,
ἢ τροπὴς ἢ ἀποσκίασμα Iacob. 1. v. 17. Malac. 3. v. 6.

*Collatio
decreti &
executio-
nis, quo-
rum in
Deo sum-
ma est
Harmoni-
a.*

Interim

LXI.

*Quomodo fides decre-
to electio-
nis inclu-
datur.* Interim verò dum πρόγνωσιν πίσεως electionis decreto ab æterno inclusam statuimus, non propter ipsam prævisam fidem nos eligi, multò minus eam ex nostris viribus aliquo modo pendere censemus: Sed solummodò medium id exprimimus, sine quo peccatoris nulla est apud Deum, ut justificatio, ita nec electio & salvatio: Nec fidem hoc loco ex se æstimandam censemus, sed ex correlati sui natura, videlicet Christi apprehensi, propter quem & eligimur ad vitam & justificamur.

LXII

Reprobatio quid est Ex hac declaratione facile iudicari potest, secundum contrariorum naturam, doctrina de Reprobatione: Ea enim est æternum decretum voluntatis divinæ, quo secundum inenarrabilem justiciam suam sempiterno exitio punire constituit eos, quos Diaboli & propriæ malitiæ operatione in incredulitate perseveraturos præcognovit.

LXIII.

Reprobatio ex voluntate Dei consequente judicanda. Perspicuum est, non agi hoc loco de voluntate προγνωσ-
μένη, qua Deus omnes vult salvari & ad veritatis agnitionem pervenire, sed de ἐπομένη, quæ secundum diversorum objectorum considerationem in duo dispescitur contraria decreta, quorum illud τῶν μελλόντων πισέειν æternam salutem, hoc μελλόντων ἀπισέειν æternum exitium concernit. Vt enim credentes vult salvos facere: ita in incredulitate perseverantes, quantumvis vellet eosdem abjecta impietate Christum agnoscere & salvari.

LXIV.

Causa reprobationis dupliciter consideranda est: Si enim ipsam ordinis hujus constitutionem intueare, qua Deus credentibus salutem, incredulis interitum præfinivit, pendet ea distributio & ordinatio ex divinæ voluntatis decreto, quæ pro inenarrabili sapientia sua ita cum genere humano peccatis corrupto agendum ab æterno censuit.

LXV.

Vera causa Reprobationis, Si verò ipsam damnandorum reprobationem consideres, ejus causa unica, vera & sola est incredulitas, quemadmodum irrefragabili Iudæorū exemplo confirmat Apostolus, Rom. II. per

per incredulitatem excisi sunt, tu verò fides. Vt enim Christus Iesus fide apprehensus vnica & sola est salutis nostræ causa; ita eo neglecto impossibile est quenquam hæreditatem gloriæ adire.

LXVI.

Toto pectore execramur horrendum Calvinianæ factionis dogma, quo reprobationis hominum causam ad absolutum Dei beneplacitum ita referunt, ut Deum nullo modo voluisse reprobos salvos fieri, sed eosdem ad interitum creasse statuunt. *Calvinianum dogma.*

LXVII.

Quod dogma non minus auditu horrendum & in Deum blasphemum est, quam alterum illud de particulari absoluteque electione: Deo enim creanti genus humanum non fuit hic propositus finis, ut maximam eius partem æternis addiceret supplicijs, sed ut bonitatem ac misericordiam suam patefaceret, & in hac vita lucis suæ radijs hominem collustrans bonisque abundè perfundens, deinceps in altera æterna sui fruitione bearet. *Deus neminem creat ad damnationem.*

LXVIII.

Quare eorum quæ condidit nihil odit Dominus, Neminem autem sine odio & iusta ira damnat: Quatenus igitur reprobi creaturæ sunt, non sunt ad interitum destinati, aut hostili Dei odio expositi. Hinc orta sunt oracula Prophetica: Perditio tua Israel ex te est, ex me autem salus Ose. 13. v. 9. Deus noster Deus (non ad perdendum qualis Calvinianus Deus, sed) ad salvandum. Psal. 68. Deus justus & salvans non est præter me Esa. 45. v. 21.

LXIX.

Distinguant sanè adversarij hac ratione inter reprobationem & damnationem, ut illam ab absoluto Dei beneplacito suspendant, huic vero causas intermediarias, peccatum & inobedientiam substernant. Verum inane hoc *κρησφύγετον* non tollit fontem blasphemiae, dum quæritur, num absolutè Deus quorundam hominum interitu delectetur, quos ad perditionem conditos, nunquam nulloque modo voluerit conditione salvandorum perfrui. Hanc propositionem ipsissima Christianismi principia labefactare, ac Deum ceu tyrannum crudelè *Inane κρησφύγετον adversariorum evertitur.*

& sanguinarium considerandum proponere, intrepidè asserimus.

His de prædestinatione salvandorum & reprobatione damnandorum in genere præmissis porrò ad textus ἀνάλυσις procedemus.

Prima Quæstio.

An totus populus Iudaicus à Deo rejectus sit.

Dixerat paulò ante Apostolus sub finem capituli decimi, populum Israël tanta laborare impietate, ut Deum tota die sollicitè vocantem ex alto despiciat, imò eidem contradicat, quamobrem eo neglecto gentes electas esse à Deo ut sint gratiæ cohæredes.

*An Iudæi
penitè re-
probati.*

Hinc oritur quæstio quæ sub initium capituli huius proponitur & discutitur, an abjectio populi Iudaici sit καθολική, ita quidem ut ex eo nulli deinceps salvari queant. Ratio ἀπορί-α est in verbis, num repulit Deus *populum suum*? Si enim semel hunc populum sibi eligit in peculium Gen. 17. v. 7. Exod. 6. periclitabitur Dei veritas & constantia, si eundem nunc omnino abijciat.

Responsio quadruplex est in textu:

1. Prima: Est simplex inficiatio: μὴ γένοιτο: quæ ostendit impium esse, Dei veritatem ulla ratione in dubium vocare.

2. Vanitatem objectionis instantia sui exempli diluit Apostolus, qui cum sit Israëlita ex tribu Benjamin, tamen à Deo in gratiam receptus sit.

*Præscivit
Deus po-
pulum su-
um.*

3. A præscientiæ Dei certitudine, quæ falli nunquam potest: Deus ab æterno præscivit, qui nam in populo Iudaico in Christum essent per Spiritus Sancti gratiam credituri: Novit enim Dominus qui sint sui 2. Tim. 2. v. 19. Quare totum populum Iudaicum non abiecit.

4. Ab exemplo historiæ prophetiæ. Demonstrat enim jam olim eam fuisse populi Dei conditionem, ut in maxima hominum multitudine & impietate paucissimi fuerint verè pii, in electorum numerum ascripti, Deoque notissimi. Hinc concludit v. 5. Eandem nunc quoque populi Iudaici rationem esse

ut

ut reliquæ populi secundum electionem gratuitam salventur: Principa-
Atque hac occasione simul repetit & inculcat mentionem *lis causa*
causæ principalis in electione, de qua Rom. 9. plenius κατ' ἐν- *electionis,*
τισσοφίῃ. *nō est præ-*

Cum multa sint in hoc textu quæ considerationem me *rogativa*
rentur in præsentia duo tantum capita breviter perstringere *carnalis,*
vitum est. *sed Dei gra-*

I.

*An de sua ad salutem electione pij possint
esse certi?*

I.

Dignum est hoc ζήτημα diligentī consideratione, cum
ejus meditatione Diabolus tentatas, & particularis electionis
mentionē turbatas mentes, miserè affligat, & fanatici micis
præstigijs in ejus decisione ludant.

II.

Ἀπόφασιν quæ sit tenent Pontificij, qui ut de salute, ita *Papista*
& de nostra ad eandem electione mentes humanas dubitatio- *de electio-*
num tricis perpetuis involvunt. κατὰ φασιν tam nostræ profi- *ne jubent,*
tentur Ecclesiæ quam Calviniana factio, sed ex dissimili causa. *dubitare.*

III.

Hæc enim statuens Electionis decretum ab absoluto Dei *Epicureis-*
decreto pendere, cuius effecta sint vocatio interna & efficax, *mus Cal-*
ac justificatio, ex sensu interno pietatis & veræ poenitentiae de *vinistarū.*
Electione judicandum censent, ita quidem, ut eum, qui vel
semel, universono vitæ tempore, serium motum aliquem fidei ac
pietatis in se perceperit, de Electione sua & salute æterna nul-
latenus dubitare debere confirment.

IV.

Bellum sanè commentum, Epicureo huic seculo ad se-
curitatem & peccandi licentiam stabiliendam molliter substra-
tum, ut mirandum non sit magnam profanorum hominum
partem sectæ huic subscribere, nimirum verbis tam egregiè ad
fallendum idoneis invitatum.

C 2

Quia

Sup. th.
42. et seq.

V.
Quia verò ipsorum *ὑπόθεσις* de absoluto Electionis decreto notoriæ vanitatis paulò ante est convicta, sponte reliqua ruinosi istius ædificij membra collabi necesse est.

VI.

Ac deinceps textus Paulini occasione ostensuri sumus, Eos qui verè renati fuerunt, posse vicissim regenerationis dono finaliter excidere.

Quod si verum, ut est verissimum, vanum igitur ex uno fidei motu de Electione Calvinistarum iudicium.

VII.

Paulus de
sua electi-
one ad vi-
tam certus
est.

Et si autem pontificia dubitatio ab imis radicibus subru-
ta est atque everfa in analysi capituli quinti & octavi, Notan-
dum tamen venit argumentum, quod hic textus suppeditat,
planè firmissimum pro nostra sententia, qua posse hominem de
sua ad salutem electione certum esse asserimus: Paulus enim
negans totum populum Iudaicum à Deo abjectum esse, con-
firmat id suo exemplo, atque ita manifestè se Electorum nu-
mero includit.

VIII.

At unde nam scivit se electum Apostolus? num ex pe-
culiari revelatione, ut Papistæ dicunt, cuius sanè nusquam
ulla mentio est: Dicitur quidem *σκέυος ἰκλογῆς*, sed hoc ratio-
ne ministerij Apostolici, non æternæ salutis.

IX.

An pecu-
liari reve-
latione sci-
verit Pau-
lus se ele-
ctum.

Insuper si ex peculiari revelatione certus fuit Apосто-
lus de electione sua & æterna salute, tum eius argumentum in
præsenti quæstione nihil omnino concludit, Iudæi enim nō de
peculiaribus revelationibus, sed de populi sui abjectione quæ-
rebant, cuius suspicionem animis ipsorum eximere conatur A-
postolus, argumento à suo exemplo ducto. Quod si ipse pecu-
liariter hac de re fuit edoctus: Tum ea argumentandi ratio,
planè foret inepta, qualem Spiritui Sancto tribuere nefas est.

X.

Electiōnis
& salutis
certitudo
pendet ex
eisdem cau-
sis.

Perpicuum est igitur Apostolum Paulum de sua electi-
one non aliter certum fuisse, quàm de æterna salute. Rom. 8.
Habent enim se prædestinatio & salvatio ut Decretum & de-
creti executio: Quare si de salute certus es, de electione dubi-
tare.

tare non potes; Et qua ratione istius nititur ἀπόδειξις, eadem & hujus.

XI.

Salutis autem certitudinem jam ante diximus non ex fidei nostræ sensu, sed promissionis divinæ immota veritate & Dei ter opt. maximi inæstimabili bonitate æstimandam: Ut enim illius est bona promissa non retrahere, ita hujus est inchoata in nobis perficere, & usque ad diem Domini magnum conservare. Phil. 2. 1. Tess. 1. 1. Cor. 1.

XII.

Quare merum ludibrium Diaboli est, suggerentis homini de salute sollicito cogitationem de æternis Dei decretis & absconditis, cum sit simpliciter inhærendum revelatis, & ἀγῆντα absconditaque decreta Deo relinquenda.

*Abscondi
ta decreta
Dei non
scrutanda*

XIII.

Qui itaque in Christum Iesum verè credit, hic se ab æterno electum esse non dubitat secundum dictum Rom. 8. Quos elegit, hos vocavit, quos vocavit, hos justificavit: Idem se in vera fide usque ad finem Deo gubernante perseveraturum confidit. Idem se Dei gratiosam operationem nullis contra conscientiam sceleribus impediturum statuit: Idem quoque omnes vitæ humanæ scopulos divina se adjutum clementia, tuto præternavigaturum, atque in beatitudinis portum tandem perventurum divinis edoctus oraculis, & excitatus promissis sperat. Rom. 8. 1. cor. 10. Phil. 2.

*Argumen-
ta, unde
certitudo
Electionis
æstimanda*

XIV.

Hinc liquet quibus fundamentis medijs inclusa sit nostra de æterna salute, nostrique ad eam electione noticia ac certitudo, nimirum ex parte Dei, promissio Evangelij universalis, meritum Christi universale, vocatio ad societatem regni cœlestis universalis: Ex parte nostra fides amplectens promissionem verbo inclusam & sacramentis confirmatam. Ex qua certa spes oritur & pium propositum Deo obediendi. Hæc media quis negligit, aut aspernatur, mirum ne de salute non modo dubiret, sed planè desperet.

XV.

Quod si cui propositum est contra conscientiam peccare, ei non solatio de salutis certitudine (quæ illi quatenus

*Cui est pro
positum pec-
candi, is
caret fide
vera.*

nulla) sed terroribus legis ac maledictione opus est, ut deposito somnio Calvinistico & inani spe salutis, ex unico sensu alicujus interni motus correpta, de veræ pietatis rationibus cogitet, nisi pessum ire velit.

XVI.

*Necessitas
novæ obe-
dientia et
p̄i propo-
siti.*

Demonstrat hoc Apostolus 1. Tim. 3. dicens: Milita bonam militiam, retinendo fidem & bonam conscientiam, quam (scilicet bonam conscientiam) quidam repellentes, circa fidem naufragium fecerunt. Quæ verba innuunt inanem esse fiduciam de semel accensa fide nisi cum studio bonæ conscientia conjuncta sit.

XVII.

Neque tamen propter illud ipsum studium pietatis, ac propositum melioris vitæ, polliceri sibi æternam salutem aut perseverantiæ donū quispiam debet, cum hæc bona à sola gratia Dei & misericordia dependeant: Sed tamen cavendum sollicitè, ne repellendo bonam conscientiam, & indulgendo cupiditatibus carnis fidem & Spiritum Sanctum contristemus vel excutiamus.

II.

An Splendor sit Ecclesia nota?

I.

Pontificium axioma est & dogma, Ecclesiam splendore metiendam, Splendoris vocem ita intelligunt, ut de externa atque in oculos in currente dignitate velint accipi:

II.

*Splendor
Ecclesia
Papisti-
cus.*

Splendorem itaque hunc, de hominum ad Ecclesiam pertinentium numero dignitate & potentia, rebus nimirum oculos ferientibus definientes, Pontificis Romani monarchicam tyrannidem, ingenti infulatorum ac rasorum turba munitam, & oppressa Magistratus autoritate, superbè imperantem, hoc argumento stabilitam cupiunt.

III.

*Ecclesia
splendida.*

Commentum hoc ut συντόμωε discutiamus, sciendum est scripturam sacram haud uno in loco prædicare Ecclesiae splendorem & regium ornatum: ut Psal. 45. filia Regis eleganter comta sponso Christo adducitur. Et Psal. 48. v. 3. Eadem

dem Sion, h. e. Ecclesia, dicitur formosus ramos & gaudium
vniversæ terræ: Nec non Esa 2. v. 2. Mich. 4. v. 1. appellatur
Mons, domus Domini, in vertice montium, elevatus super
colles.

IV.

Christus ipse Math. 5. v. 4. Ecclesiam appellat Civitatem
super montem positam, quæ occultari nequit, & lucernam *Dignitas*
collocatam ut luceat in tota domo. Etsi enim hoc dictum de *ministerij*
ministerio Evangelico propriè intelligendum est, tamen quia *aliquomo-*
id Ecclesiæ pars est non postrema, quodammodo ad totum *do ad totã*
corpus pertinet, quod de ministerij splendore fuit enuncia- *Ecclesiam*
tum.

V. *redit.*

Hæc dicta Pontificij, carnali imaginatione Beluæque Ro-
manæ majestate ac potentia fascinati, de externa luce, digni-
tate, ornatu, forma, altitudine non minus ἀπειθεύτως, quàm
impudenter intelligunt: Idque contra rationem omnem, imò
contra perspicuam Spiritus Sancti explicationem.

VI.

Si enim verum esse statuunt suum de de splendore Eccle- *semper Eo*
siæ commentum, tum καθολικῶς verum sit necesse est; nimi- *clesia fuit*
rum semper & ubique; Siquidem nullo non tempore Deus ex *ornata*
genere humano colligit Ecclesiam, cui oracula Spiritus Sancti *Christi spõ*
supra allegata perpetuò competunt: Quod Esavitæ, sint licet *sa.*
impudentes non negabunt.

VII.

Verum scriptura & omnium seculorum experientia re- *Ecclesia*
stantur, veræ Ecclesiæ cœtum plerumque neglectum & splen- *ad paucos*
dore externo regnis mundi nequaquam conferendum fuisse: *reducta.*
Imò haud raro accidisse, ut tyrannorum scævitia plane in an-
gustum ejus copiam concluderentur.

VIII.

Ac ne abeamus longius, textus is, quem in manibus ha-
bemus, Ecclesiam Dei in regno Israel usque adeo attenuatam
fuisse commonstrat, ut oculos ac judicia hominum planè effu-
gerit, teste Elia. Interim verè Dominus semper novit suos
2. Tim. 2.

IX.

Similiter cum Christus, Daniel & Paulus prædicunt horren- *Sub Anti-*
dam Antichristi in Ecclesia grassantis tyrannidem atque ἀποσα *christo op-*
σίου, eidem vaticinio Ecclesiæ afflictæ & propemodum op- *pr. sa Ec-*
preisæ *clesiæ*

pressæ faciem oculis contemplandam exhibent: Cedo ubi tum erit externa illa pompa, fastus regius, splendor, dignitas, potentia, quibus nimirum Ecclesiæ decus metiuntur negotiatores Romanæ Babylonis

X.

ut temporibus Constantini Theodosij, &c.

Ac ut quod res est breviter expediamus: Omnia illa quæ Papistæ huic attributo externi splendoris includunt, non competunt Ecclesiæ Christi, quatenus talis est, sed divina dispositione nonnunquam ei accidunt; ita tamen ut ejusdem semotis non minus sit ac maneat Ecclesia, quantumvis obscura & ignobilis sese hominem oculis offerat.

XI.

Ecclesia afflicta.

Imo ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ hoc posterius illi convenire docet Christus, vocans pusillum gregem Luc. 12. docent Prophetæ Psal. 72. vers. 14. & cum reliquis mundi imperijs, imo cum Synagoga Satanæ collata externa longè miserior deprehendatur. Sophon. 3. vers. 12. Relinquam in medio tui populum pauperem & egenum sperantem in nomine meo: docent Apostoli 1. Cor. 1. Iac. 2. docent historiæ Ioh. 7. Nemo ex principibus, sed turba imperita Christum sequitur. Act. 3. Apostoli judicantur idiotæ à Pontificibus, Et historia Ecclesiæ Christi usq; ad tempora Constantini Magni idiplum asserit.

XII.

Ecclesia falsa est splendida.

Tantum igitur abest ut externum Splendorem Ecclesiæ Christi necessario adesse statuamus, ut fastum illum comitæ metricis Babylonicæ inter cœtera Antichristi Symbola & argumenta referendum censeamus, depingente nimirum Apocalypsi ejus faciem cap. 17.

XIII.

Ad dicta scripturæ quod attinet, quæ ab adversarijs proferruntur, ea non de externa pompa, splendore ac celebritate, sed de interno ac spirituali ornatu loqui, tam est perspicuum, ut Soli lucem admoveat, qui id operosè demonstrat.

XIV.

Ecclesiæ splendor internus.

Psalms 45. Celebrat sponsæ Christi majestatem, Sed addita ἐπιγεῖρα: Omnis ornatus filiae regis ab intus, hoc est, Ecclesiæ splendor non cernitur in mitra Pontificali gemisq; auroq; variegata, sed in vera Dei cognitione, fide, spe, dilectione, invocatione, patientia, in cruce, &c. Psal. 48.

XV.

Pfal. 48. Ecclesia est formosus ramus. Quamobrem? Num, quia Papa Romanus, Cardinales, Episcopi, Canonici &c. regali splendore nitent? Nequaquam, sed quia Deus in palatijs ejus cognoscitur, quod ipse sit refugium.

XVI.

Ecclesia est mons Dei in vertice montium: Num quia vrbs Romana est septem collibus imposita? Minime gentium, sed quia est fundata firmiter super petram Christum, ut ne quidem inferorum portę eam evertere valeant.

Esa. 20
Mich. 4.

Corollaria.

I.

Reliquię secundum electionem gratię salvatę sunt, teste *Quare ele* Apostolo: Pauci igitur electi, & hi quidem ex reliqua societate *eti dicatur* hominum magno impetu ad perniciem ruentium relictı, per *reliquia.* inde ac si quis peracta vindemia uvas aliquot derelictas inveniat: Hac enim similitudine Prophetę utuntur.

II.

Electio [hoc est electi] id quod quęrit assecuta est: Quicunq; ergo secundum scripturę phrasin verę & proprie dicuntur Electi, hi æternę salutis participes fiunt, Mat. 24.

Secunda Quęstio.

Quanam sit Reproborum conditio, qua attributa & signa?

Cæteri, inquit Apostolus, indurati sunt. Reproborum videlicet conditionem verbo unico exprimens, πώρωσι illam duabus explicat circumstantijs: Primò enim πῶρωσι probat testimonijs scripturę, quod nimirum reliqui, qui non ex gratia justicię & salutis beneficia quęsierunt, sed ex operum meritis, justo Dei judicio Satanaę traditi, atq; excæcati sint: productis testimonijs Propheticijs Esa. 6. v. 9. & Plal. 69. v. 23. Deinde quidnam excæcatio illa in se complectatur, ex iisdem oraculis perspicuum est. Primò nominat πώρωσι καρδίας, quę Ioh. 12. v. 40. Marc. 6. v. 52. Eph. 4. v. 18. induratis attribuitur: Vt enim in partibus corporis callo obductis sentiendi vis

v. 7.

Attributa
excacato-
rum.

I.

Carent
sensu.

debilitata est, ita induratorum corda nullo comminationum
divinarum aut poenarum sensu moveantur, sed tanquam ἀπλη-
γηκότες aeternae damnationis iudicium incurrant.

II. *Habent cauteri-
atam con-
scientiam* **κατάνυξις** *1. Tim. 4.*
Secundò nominatur πνεῦμα κατάνυξις h. e. spiritus com-
punctionis, Quae phrasis ex Esa. 29. v. 9. est desumpta, ubi
תַרְדֵמָה verterunt 70. Interp. Spiritū κατάνυξις. Hebraea
phrasis significat soporem gravem seu veternum profundissi-
mum, omni sensu penitus privantem, & notat improborum in
rebus salutem concernentibus ignaviam & ἀναίδησίαν in cor-
rigibilem. κατάνυξις verò cum ad animum transfertur, signifi-
cat dolorem quo is lancinatur, & videtur Apostolus voluisse il-
lam reproborum notam exprimere, qua stimulos ac iudicium
conscientiae petulanter prosternunt, unde αυτοκατόκητοι di-
cuntur, non quod nullos conscientiae aculeos sentiāt, sed quod
eosdem nihili faciant, quo sensu Apostolus 1. Tim. 4. dicit eos
conscientiam habere stigmatem vel cauterio signatam. Chryso-
stomus dicit notari hac voce habitum animae ita peccato deditae,
ut ad meliorem conditionem revocari nequeat.

III. *Cæci &
surdi sunt
spiritua-
liter.*
Tertiò per ἐκφρασιῶν explicat, quid sit πῶρως & κατάνυξις
nimirum, quod oculis patentibus nihil videant v. 8. & 10. &
auribus apertis nihil audiant, nimirum eorum quae ad dijudica-
tionem operum Dei spectant: Sunt enim quaedam tam manife-
sta & in oculos incurrentia, ut luce sua hominem irradiant ac
oculos perstringant, ita quidē ut improbi contra conscientiae di-
ctamen scientes volentes de dictis & factis Dei sinistrè iudicent,
ut Pharisei Luc. 11. Pharao Exod. 9.

IV. *Media ad
vitam re-
probis sūt
organa
ad mortē.*
Quartò. Reprobis mensa h. e. Verbum divinum ex quo sa-
lutares epulas carpere debebant, vertitur in laqueum, captio-
nem, scandalum & obstaculum. Est quidem vox caelestis ideo
patefacta, ut sit lux ac lucerna pedibus nostris Psal. 119. ut sit
virga & baculus regens gressus nostros Psal. 23. sed idem re-
probis sit πῶρις, δίχα, σκάνδαλον, ἀνταποδομα: Quae vocabu-
la ab incessu petita metaphoricè designant effectum Verbi Dei
per accidens, quo reprobos & impoenitentes in curriculo fidei
& vitae non juvat, sed impedit, non regit, sed evertit, perindè
ut sol nocturnarum oculos non illuminat sed excæcat. Quintò Re-

V. *Sunt vagi
et incerti.*
probi sunt incurvati, ut Paulus hoc loco loquitur, vel ut Psal.
9. v. 23. dicitur: Lumbi eorum semper nutant, hoc est, sunt in-
constantes, & vagantur incerti in constituendo cultu Dei &
placanda.

placanda conscientia, ut in historijs Romanorum, Græcorum, Ægyptiorumq; videre est, Mens enim humana nisi innitatur fundamento verbi nusquam tuta conquiescit, ut de impijs Psalmus 5. testatur v. 10.

Et hæc de textus ἀναλύσει dicta sunt. Quod ad res ipsas attinet, referatur huc declaratio doctrinæ de induratione capite nono hujus Epistolæ mediocri diligentia evolutæ.

Quæstio.

Sint ne iidem indurati qui reprobi & contra?

*An omnes
damnati
fuerint in-
durati.*

I. Pro affirmativa militare videtur textus ipse inquit: *Electio assecuta est, quod quæsit, nimirum justiciam & salutē*: Cæteri scilicet non electi seu reprobi, sunt excæcati. Quæ verba innuunt omnes reprobos ac damnatos pro excæcatis ab Apostolo haberi.

II. A parte negante stare videtur excæcatorum descriptio Paulina textibus scripturæ illustrata, quæ nequaquam omnibus damnatis competit. Cum enim in magno gentilium numero, multi in prima ætate vitam cum morte commutarint, nec animos discretionis unquam attigerint, interim tamen medijs consequendæ salutis destituti, æterno exitio simul mulctati & reproborum numero fuerint ascripti, non injuria quæritur, Quomodo illis attributa excæcatorum attribui queant, quod videlicet spiritum compunctionis habuerint, quod verbo Dei ad ruinam & scandalum abusi sint, & in culu Dei instar cæcorum vacillarint.

*Gradus
reprob-
orum.*

III. Resolutio quæstionis ex gradibus reproborum petenda est, quos differentes esse tam in peccatorum, quam pœnarum censu testatur Christus Matth. 11. Vbi tolerabilius fore Sodomitarum & Gomorrhæorum supplicium Iudæorum damnatione asserit, & Luc. 12. distinguuntur peccata & pœnæ eorum, qui scientes & qui ignorantes contra mandata Dei delinquunt.

IV. Discerni itaq; omnes reprobi possunt in duo suprema genera, quorum alterum est in cætu vocatorum, alterum extra eundem.

V. Eorum qui extra cœtum vocatorum sunt, vicissim se offert infinita varietas, cum alij ad annos discretionis nunquam pervenerint, alij qui eos attigerunt partim flagitiosè ac turpiter vixerint Rom. 7. partim honestè et decenter vitæ mores gubernaverint. Horum omnium communis erit damnatio, sed gradibus pœnarum differentiibus distincta.

*Differētia
reprobore
inter eos*

*qui non
fuerunt.*

D 2

IN ΚΛΗΤΟΙ,

VI.

Luc. 18.
Tres gra-
dus repro-
borum in
Ecclesia.

In ipso cœtu Vocatorum tria reprobatorum genera Chri-
stus constituit Luc 8, Matth. 13, & 20. Alij enim voluptatibus
& curis mundi distinentur à proposito pietatis. Alij sunt κατ-
νομι: Alij denique sunt indurati habentes cor instar semitæ tri-
tium, in quo Satanæ domicilium est, qui studiosè cavet, ne ver-
bum Dei istic fructificet, hi sunt irrisores & persecutores mini-
strorum Matth. 20.

VII.

Atque hic est summus reprobatorum gradus, nimirum eo-
rum, qui sunt excæcati, quibusque comperunt attributa à
Paulo proposita: Vnde hi κατ' ἔξοχην dicuntur ἀδ' ὀμιμοι, hoc est
reprobi 2. Cor. 13.

VIII.

Alia repro-
batione di-
nisi.

Possunt etiam reprobi in cœtu vocatorum in duo gene-
ra dispesci, sumta differentiae ratione ex reprobationis causa:
Alij enim sunt reprobi circa fidem 2. Tim. 3. v. 8. ut Pharisei,
hæretici.

IX.

Alij vero Deum se noscere confitentur, hoc est in pro-
fessione religionis sunt sani, cæterum factis eundem negant,
suntque πρὸς πάντας ἔργων ἀγαθῶν ἀδ' ὀμιμοι, ut voluptuarij, vsura-
rij, securi & maxima colluvies hominum.

X.

Ut aliàs
sumitur
judicium
ab optima
specie ita e-
converso
in præsen-
textu.

Ad locum Apostoli præsentem respondetur, reprobo-
rum descriptionem in textu à specie pessima desumptam esse,
eamque naturam & attributa reprobatorum omnia contemplan-
da exhibere.

Tertia Quæstio.

*Utrum necesse fuerit Israëliticam gen-
tem in universum reprobari ut
gentes eligerentur?*

Hanc ita proponit Apostolus v. ix. Numquid sic offen-
derunt Iudæi ut caderent? Hoc est: Ita ne abiecti sunt Iudæi,
ut necesse fuerit eos perire & gentes eligi: Respondet *Primo*
μή γένοιτο.

μὴ γένοιτο, ostendens quæstionis impietatem in Deum & caritatem proximi.

2. Per accidens inquit factum, ut ex Iudæorum delicto salus contingeret gentibus, nimirum cum illi Evangelium iriderent & Apostolos persequerentur occasionem illis præbuerunt convertendi se ad gentes. Act. 13.

κατ' ἀφορμὴν factum, ut Iudæis non creditibus

3. Finem consilij divini fuisse salutarem asserit, nimirum, ut sancta æmulatione accensi Iudæi, cum gentibus in Evangelio amplectendo certarent.

gentes crederent Evangelio.

Hanc causam illustrat plenius v. 13. & 14. Vbi se ministerio gentium strenuè defuncturum pollicetur, ut populum Iudaicum carnali ratione sibi devinctum ad æmulationem provocet.

v. 13.

4. κατὰ βίαιον solvit propositam objectionem: Si delictum & diminutio illorum, quo Evangelium contemnedo reprobati sunt, occasionem præbuit Apostolis, gentibus annunciandi Evangelium, ac per id veras divitias toti mundo conferendi, quanto magis eorundem plenitudo & conversio ad Christum ad illustrandam Dei gloriam & vocem Evangelij propagandam fuisset profutura.

v. 14.

5. A minore ad majus: Si Iudæorum abjectio occasionem offert, qua mundus per prædicationem Evangelij Deo est reconciliatus, quanto magis eorundem assumptio quasi novam ex mortuis vitam mundo fuisset paritura: Scandalum enim quod ex Iudæorum adversus Christum contumacia passi sunt gentiles, eorundem conversione sublatum & lux Evangelij feliciter in omnes mundi partes fuisset prolata.

v. 15.

6. A promissionum divinarum proprietate, quæ propter hominum infidelitatem non evertuntur. Hoc argumentum proponitur similitudinibus duabus, quarum altera ab oblationibus primitiarum, altera ex negotio hereditatis petita est. Si primitiæ populi Iudaici (Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph &c.) sanctæ sunt, & promissionibus Dei amplissimis ornatae, sanè eadem ad totam massam & omnem posteritatem eorum quodammodo pertinent, Siquidem primitiæ & massa ipsa unius sunt generis.

v. 16.

Collatio intelligatur de jure quod Iudæi habent acceptandis promissionibus non de facto.

Si radix sancta & rami; Quippè cum hi ex ea orti sint et nutrimentum accipiant; Sensus argumenti is est; Cum Deus

D 3

Abra

Abrahamo tanquam Iudaicæ gentis stipiti promissiones insignes rerum spiritualium & corporalium, ad ipsum & posteros spectantes tradiderit, non est impossibile adhuc aliquos ex illius posteris istis beneficijs frui.

v. 17.

7. Denique concludit hoc thema παρανέστα ad gentes conversas, ne insolentia inflatæ, abjectis Iudæis, tanquam fractis ramis, insultent aut sese efferant, argumentis aliquot persuasionis utens. Primum: Iudæi sunt rami olivæ quantumvis steriles: Gentiles verò planè sunt oleastri dignitate illis longè inferiores 2. Ethnici inserti sunt olivæ & à radice portantur. Malam proinde gratiam referrent radici, si naturales ramos despectui haberent. μεταφορικῶς nostram in Christum insitionem hæc phrasîs depingit. 3. Ethnici proprio vitali succo destituti pinguedinis olivæ facti sunt συγκοινωνοί: Naturales igitur olivæ ramos aspernari non debent.

v. 17.

Hæc disputatio eò instituta est ab Apostolo, partim ut suspicionem odij privati in Iudæos concepti studiosè amoliretur, partim ut conversos ex Isrælitis & considerata populi sui abjectione consternatos consolaretur, quò intelligerent non esse univèrsalem istam calamitatē, ac toti populo communem, partim denique ut gentium conversorum insolentiam retunderet. Quia verò de reprobatione ante dictum est, nunc ad quartæ quæstionis ἀνάλυσις accedamus.

Quarta Quæstio.

An propositum Dei tale sit, ut neq; gentes electionis gratia excidere possint, neq; Iudæi ea deinceps gaudere debeant.

Summa
totius
disputatio-
nis sequen-
tis.

Poterant Christiani ex gentibus conversi Apostolo, de dignitate olivæ disputanti, obijcere, frustra de radicis sanctitate quæri cum rami fracti & abjecti sint, sibi contra temerè occini, quod ex oleastro excisi, cum nunc veræ olivæ inserti & electorum numero sint ascripti. Objectionem hanc accuratè tractat Apostolus: Et Primò ostendit veram causam propter quam Iudæi reprobati sunt 2. Eosdem vicissim posse inseri oli-

væ,

væ, si ἔμποδον ἀπιστίας removeant, 3. gentes excindi posse, si fidem abijciant multis verbis testatur. Adhæc tria membra, si referas responsionis summam, nihil est in textu difficultatis.

Primò itaque respondet per concessionem: Benè dicis: *V. 20.*
Declarans nimirum, hætenus rectè inferri, si quid fiat consideretur: At non tantum hoc, verùm quare id factum sit, considerandum monet Apostolus. Secundò itaq; veram reprobationis causam ponit, videlicet incredulitatem, propter quam fracti atq; ex olea excisi sunt: Gentiles verò quia per fidem Christum amplexi sunt, idè in Iudæorum locum successerunt. *V. 20. 21.*
Tertio ad modestiam & humilitatem cogitationes istas referendas ait, non ad insolentiam, ne idem patiantur gentes, quod olim Iudæi: Idq; argumento à majori ad minus: Si Deus non pepercit his tanquàm ramis naturalibus, quanto minus par- *V. 22.*
cet illis tanquàm insitijs. Quartò Finalem causam in consideratione abjectionis Iudæorum & electionis gentium ponderandam proponit, nimirum in illa Dei severitatem, in hac ejusdem bonitatem sed ita limitatam, si conversi in bonitate permanserint. *V. 22.*
Quintò. In pari periculo versari gentes cum Iudæis, si ab obedientia fidei discesserint, Et contra, Iudæos si credant Evangelio vicissim assumi posse, ostendit. *V. 23.*
Id primò probat à minori ad majus: Si gentes ex oleastro excisæ, insitæ sunt veræ olivæ, quanto magis qui jam ante sunt naturalia membra: ejusdem gratiæ possunt fieri *συνκοι-
νωσιν.* Deinde illustrat vaticinio de insigni aliqua Iudæorum ad fidem Christi conversione, cujus impletio, quia hætenus animadversa non est, non immeritò adhuc expectatur. Idè vocat *Iudæi
possunt
converti
ad Christi* *V. 25.*
mysterium, quod non de particulari quorundam conversione, *Vaticiniū
de Iudæo-*
quæ tum temporis erat quotidiana, sed de gente Israëlitica, vel *rum con-
versione.*
tota, vel certè maxima ex parte intelligendum est. Cæcitas *Plenitudo
gentium.*
inquit ex parte contigit Israëli non in vniversum, idque tan-
tis per donec maximus gentium numerus ad Ecclesiæ societa-
tem vocetur, & sic omnis quoque Israëli, hoc est, omnes se-
cundum carnè ex Israëli progeniti salvi fierent, Tertio id ipsum
quod de Iudæorū conversione dixerat, prophetico probat testi-
monio Esa: cap. 29 v. 20. Quartò à veritate & certitudine pro-
missionū Dei patribus traditarū: Propter Evangelium quidem
exosi Deo sunt Iudæi, invidentes gentib; cōversionis gratiā, sed
propter

v. 28. pter Patres in peculium proprium electos non sunt penitus ab-
 jecti, ita ut nulla spes sit de eorum ad Evangelium conversio-
 ne. Hanc assertionem egregio noemate munit, quo Dei voca-
 tione & dona ἀμεταμέλητα esse ait. Etsi enim multi donis, &
 v. 29. vocatione divina non recte utuntur, tamen Deum nunquam
 poenitere potest suae bonitatis hominibus, quantumvis ingratia
 exhibita, cum ea vel ad salvandos dociles, vel ad indociles
 Deum non potest poenitere suo-
 rum dono-
 rum. potenter convincendos sit utilis. Quinto repetit argumentum
 collationis, quo non minus ait fieri posse, ut sicuti Iudaeorum
 incredulitas occasionem dederit conversioni gentium, ita olim
 gentium fides ansam det Iudaeis quoque ad eandem misericor-
 diae fruitionem percipiendam.

v. 30. 31. Postremo quaestionem hanc concludit Epiphonemate
 admodum insigni: Conclufit Deus omnes sub peccato, ut o-
 mnium misereatur: Quo disputatione totam revocat ad confi-
 derationem immensae Dei misericordiae, Eo enim ipsam vocem
 v. 32. Legis totum mundum de peccato accusantem, spectare ait, ut
 omnes agnitis peccatis ad thronum gratiae & fontem misericor-
 diae, Christum, confugiant, & per eum salutem consequantur
 aeternam. Haec beneficia Dei cum sint universalia, non debent
 Particula omnes uni-
 versaliter accipienda. hoc loco particulae universales referri tantum ad genera singu-
 lorum, sed ἀπλῶς ad singulos generum, adeoque universos
 mortales, quos ideo Deus accusat per legem, ut eorundem in
 Christo misereatur. Constituit enim omnium misereri in filio,
 modo omnes eum vera fide amplectantur.

Ex hac textus parte quaestiones duas breviter delibare
 placet.

1. An verè renati possint finaliter gratia Dei exoidere.

I.
 Digna est consideratio huius ζητήματος propter Calvi-
 nistarum erroneam opinionem, qua constanter asserunt, eos
 qui semel verè renati sunt, dono regenerationis finaliter pri-
 vari & perire minime posse.

Axioma
 Calvini-
 Animi.

II.
 Fundamentum dogmatis sui in praesenti textu se habere
 immotum arbitrantur, quo dona Dei ἀμεταμέλητα appellan-
 tur. Ex quo inferunt, Deum cui semel fidei & regenerationis
 donum contulerit, ab eo id nunquam vicissim auferre.

Contra-

III.

Contrariam thesin scriptura manifestis testimonijs, rationibus & exemplis *ἐναντιοῦν* evincit, Christus enim Luc. 11. Spiritum immundum sæpius eijci ab homine affirmat, quod nō nisi per renascentiæ donū collato spiritu. S. fieri certum est, sed postmodum redeunte ad ingenium homine, excusso Spiritu Sancto succedere immundum, atque ita occupare sedem persistentiam, ut nulla emendationis spes amplius affulgeat.

1. Satan eijci tur per Spiritum S. inhabitantem.

Possunt igitur renati finaliter excidere gratia,

IV.

Textus præterea quem in manibus habemus idipsum potenter asserit v. 22. Vide in te bonitatem Dei, si permanseris in bonitate, alioqui & tu excideris. Alloquitur Apostolus conversos ex gentibus, eosque ad perseverantiæ donum hortatur argumento à periculoso ducto, dum ait: periculum æternæ reprobationis iisdem imminere si non permanserint in bonitate: Possunt igitur renati & non perseverare & excindi.

2.

V.

Eodem tendit comminatio Prophetica Ezech: 18. Si averterit se justus à justitia sua & fecerit iniquitatem numquid vivet? Omnis justitiæ eius non recordabor amplius. Peribit igitur qui talis est.

3. Nō est hypothesis hoc loco impossibilis.

VI.

Ac quid vult aliud Propheta orans Psal. 51. Spiritum tuum Sanctum ne auferas à me, nec projicias me à facie tua: Poterant sanè Calviniani Regiū Psaltem omni liberasse metu, mentione absoluti decreti sui: sed id, scilicet, nondum erat tum temporis conclusum.

4.

VII.

Idem confirmat Petrus 2. cap 2. quando docet eos qui ab inquinamenti mundi refugerant per agnitionem Servatoris nostri Iesu Christi, posse ita rursus his involvi, ut posteriora fiant deteriora prioribus. At nemo Christum Dominum agnoscere & confiteri, nec ejus virtute sordes mundi aversari potest, nisi verè renatus: Possunt igitur renati donum *καλιγγενεσίας* amittere ac perire.

5.

1. Job. 4.

VIII.

Paulus quoque Apostolus adeo fuit ignarus Calviniani dogmatis ut 1. Cor. 9. asseret, se *ὕπωπιός* h. e. castigare &

6. Ratio

E

in

in servitutem redigere corpus suum, ne dum alios docet ipse reprobus fiat? At nihil erat causæ cur id metueret, si semel verè renati periculo omni reprobationis sunt exempti.

IX.

7. Plura scripturæ testimonia referre necesse non est, qualia sunt Rom. 6. Si secundum carnem vixeritis moriemini quantumvis nunc renati sitis. Heb. 6. v. 10. Multi qui gustaverunt virtutes venturi seculi, & fuerunt illuminati ac sanctificati possunt fieri apostatæ Apoc. 2. Memento unde excideris & fac priora opera. Luc. 8. Quidam auditores credunt ad tempus sed in tentatione deficiunt.

X.

Exemplis quoque res patebit: Iudas & Saul per circumcisionis sacramentum verè participes facti sunt regenerationis; & postquam adoleverunt, sub initium vocationis suæ vera fide ornati fuerunt, qua tamen deinceps in univèrsum sunt privati.

XI.

Ex his testimonijs demonstratio extruitur invicta adversus omnium hostium machinas: Qui fuerunt illuminati, sanctificati, templa Spiritus Sancti, possunt degenerare in apostatas & reprobos, ac denique prorsus excidi:

Renati igitur regenerationis beneficium finaliter possunt amittere.

XII.

Responde-
tur ad locū
Apostoli
presentem

Neque tamen interim Deum pœnitet sui doni, quod ipsi ad salutem sibi collatum flagitiosè & ingratiè excutiunt, eique voluptates ac sordes seculi longè præferunt: Eo ipso enim φιλανθρωπία Dei etiam erga ingratos mortales evincitur, & is ab omni damnationis nostræ culpa penitus absolvitur.

XIII.

Calvini-
smo ex E-
picureo
contemptu
verbi Dei
nat & iterū

Et lata via, ad Epicureismum orbi invehendum, Calviniano sternitur commento, dum renati cognita salutis suæ certitudine absoluta, cupiditatibus pro arbitrio frena laxabunt, inflati interim falsa persuasione, se nunquam Spiritum amittere posse.

XIV.

gignit Epi-
cureismū
Bezae as-
sertio exa-
minatur.

Falsum & blasphemum est affirmare, Davidem in ipso adulterij & homicidij actu retinuisse fidem & Spiritum S. tanquam ignem cineribus sepultum: Contrarium enim testatur scriptura, quod homicida non habeat vitam in se manentem

1. Ioh. 3.

1. Ioh. 3. v. 18. quod qui secundum carnem vivunt morti sint obnoxij Rom. 8. Quare nisi audita Nathanis concione pœnitentiam egisset David, mortis æternæ supplicium haud potuisset evadere.

II Quæstio.

An electi possint perire.

I.

Cognata præcedenti hæc est quæstio, nec tamen eadem. *Electi non la enim affirmative, hæc negative deciditur: Dum eos, qui secundum scripturæ definitionem sunt & dicuntur electi, in æternum perire non posse asserimus.* *damnatur*

II.

Hic exclamant calumniatores: An non hoc est Calvinismum introducere in Saxoniam, & omnia scelerati istius dogmatis placita confirmare? Non est, bone Vir: Calviniana enim electorum descriptio, ab ea quam ex scripturæ fontibus nos tradimus, *δὲς δὲ πᾶσιν* distat.

III.

Illi electos definiunt ab æterno in arcano & absoluto Dei decreto ad hoc conditos, redētos, vocatos & justificatos, ut salutem consequantur æternam, et hunc thesaurum nulla incredulitate aut vitæ impietate amittant. *Electio Calviniana*

IV.

Nos descriptionem hanc veritati sacrae scripturæ analogam negamus & pernegamus, ita quidem, ut neminem omnino mortalium hac ratione electum esse, vel unquam fuisse asseramus.

V.

Electiois enim decretum non respicit absolute personas has vel illas quomodocunque se habeant, sed intuetur ordinem salvandis divina autoritate præscriptum, & supra a nobis de scriptum, quem qui ingreditur, in electorum est numero, quinas negligit, neglectus est. *Electio respicit ordinem personarum*

VI.

Verè igitur electi sunt, qui in Christum Iesum credunt, & ea in fide usq; ad finem perseverant; qui oves Christi sunt & ma-
nent, Hi sunt electi, in librum vitæ inscripti, ad vitam æternam præordinati. Quare ut impossibile est, finaliter in fide perseverantes perire Matth. 10. Oves Christi è manibus illis ab-
ripi Ioh. 10. Ita Electos perire est *ἐκ τῶν ἀδελφῶν.* *Verè Electi.*

VII.

Hoc ipsum totidem verbis confirmat Salvator Mat. 24. prædicens horrendam religionū confusionem mundi interitū præcessuram, quæ, si possibile sit, etiam electos possit in errorem inducere: innuens nimirum electos errori cum fundamento pugnante finaliter implicari non posse.

VIII.

A contrariorum natura. Et quid multis opus est, si pereunt & dammantur non sunt electi, sed reprobī ac damnati; Id enim ex contrariorum natura est perspicuum.

IX.

Soli Deo noti electi. Hæc cum dicuntur, mentes humanæ curiosè scrutantur, quinam electi sint, voluntque eos digito notari: Sed hoc notitrum non est: Dominus enim novit qui sint sui 2. Tim. 2. Dominus novit septem millia Israëlitarum in vera religione perseverantium, in publica totius regni ἀνοσασία, Sed Elias eosdem non agnoscit.

X.

Quare quod ad Deum attinet cuius scientiam nihil fugit eorum, quæ sunt, quæ fuerunt aut futura sunt, is quidem exactissimè novit, qui sint electi. 2. Tim 2, Ioh. 10. Ego cognosco oves meas.

XI.

Judicium de electione propria.

Ad nos porrò quod attinet quomodò & ex quibus fundamentis ac medijs singuli de electione nostra certi esse queamus supra dictum est, De aliorum autem electione non est nostrum judicare, nisi à posteriori.

XII.

Ita infantes baptizati & præmatura morte abrepti, electorum numero certò ascribuntur, siquidem fœdus gratiæ, in baptismo confirmatum, nulla actuali malitia fecerunt irritum.

XIII.

Numerus electorum certus.

Patet etiam quid de numero electorum secundum scripturæ normam statuendum sit. Is enim, si consideres ut est, certus est: cum Dei æterna & infinita sapientia omnia ἐν τῷ ὄντι intueatur.

XIV.

Si eundem species, ut esse poterat, arctiorem aut ampliorem esse potuisse disertè affirmat Christus, exemplo Tyrriorum.

&c.

& Sidoniorum Matth. II. Si enim plures in Christum credidissent (quod gratia Spiritus sancti per media operantis facere potuissent) tum electorum numerus amplior fuisset futurus. Si aliqui ex his qui jam in beatorum numero sunt, ab obedientia fidei discessissent (quod spontanea malitia factitare ipsis fuisset in proclivi) minorem electorum numerum reddidissent.

Numerus electorum potuisset esse major vel minor.

XV.

Exemplo, quantumvis dissimili, res erit illustrior: certi sunt alicujus Reipub. literariae cives, in album inscripti, & actu in Academia versantes, si numerum spectes ut actu est: Sin, ut esse poterat, Patet plures vel pauciores esse posse, poterant enim plures accedere, poterant item pauciores abire.

XVI.

Quare si ex gentibus plures fuissent conversi, aut plures ex Judæis Christi dulce jugum suscepissent, numerus electorum haud dubie longè superasset eum, qui nunc est: Quod si fuisset factum, non potuisset id ipsum præscientiam Dei latere, ejus igitur respectu semper certus fuit, est, & erit electorum numerus.

Corollaria.

I.

Judæorum adhuc aliqua insignis conversio est expectanda. Fuerunt olim, qui eam in terreno regno Sanctorum, per mille annos in summa felicitate ac tranquillitate, duraturo futuram arbitrati sunt. Quorum imaginatio rem obscuram ignotiore explicans, utinam vera esset: Sed quò minus hoc credamus, obstant oracula de extremis mundi fatibus luculentissime differentia, & extremam hominum securitatem deplorantia Matth. 24. 2. Pet. 2. 3. Meminerimus igitur non esse nostrum scrutari temporum momenta, quæ Dominus in sua potestate posita voluit, Act. 1, v. 7.

Opinio de regno terreno Sanctorum.

II.

Deus serio vult omnium hominum misereri, omnesq; optat ad agnitionem veritatis venire & salutem consequi æternam.

Quinta Quæstio.

An eorum omnium quæ in articulo Electionis & Reprobationis hominum in quæstionem veniunt, possit reddi ratio?

Id suo exemplo planum facit Apostolus, qui postquam copiose solideque præcipuas quæstiones hujus negocij tractâsser, tandem videns se abyssum providentiæ divinæ ingressum, nec cogitando assequi valens judiciorum Dei profunditatem: exclamatione admodum pathetica disputationem abrumpit, in qua Dei sapientiam, judicia ac vias humanæ rationi impervestigabiles celebrat. Singularis vocum Emphasis diligenter observanda est: Dei enim bonitatem, sapientiam & misericordiam non simpliciter appellat *καλοῦν*, sed *βάθος πλάτος καὶ σοφίας καὶ γνώσεως*:

Metaphora ab us qui metal-la scrutatur ducta. Porro judicia, quæ in genere humano exercet, miranda Apostolus vocat, *κρίματα ἀνεξερεύνητα*, quorum videlicet rationem nulla creatura scrutando assequi possit. Consilia verò quibus totius universi gubernationem disponit, Paulus nominat *ὁδὸς ἀνεξιχνίαστος*, quòd nimirum sapientia humana non modò non præcurrere cogitando divinâ possit, sed ejus ne vestigia quidem sequendo legere. Idem Esaias cap. 55. v. 9. Sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltantur viæ meæ à vijs vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris. Probationem hujus affirmati ex Esai: 40. v. 13, annectit, & ex libro Iob cap. 14. v. 2. Ac deniq; totam disputationem tacita S. S. Trinitatis mentione & *ὁμολογίᾳ* concludit.

Metaphora à venatoribus ducta, qui vestigia legunt.

T H E S E S,

I.

Depravatio hujus loci Calviniana. Hujus loci vera sententia à Calvinistarum, tanquam malæ fidei possessorum, criminationibus liberanda est: qui postquam absolutum illud Electionis & Reprobationis decretum, ex simplici & nudo Dei beneplacito atq; *ἑδοκία* ab ipsis productum, dictis Scripturæ solidissimè confutari, multisq; absurdissimis absurditatibus miserrimè premi intelligunt. Tandem ad exclamationem hanc confugiunt, cujus integumento figmentum illud suum velare conantur.

II.

Sed falluntur & fallunt suo more, Cum enim thesis illa ex Scriptura demonstrari nequeat, frustra ex alijs locis colores ad eam pingendam petuntur.

Manet

III.

Manet alioqui verissimum, multa esse in hoc articulo, ut & in reliquis fidei mysterijs, quorum, utpotè in abyſſo ſcientiæ divinæ abſconditorum, à nobis ratio reddi non poteſt.

IIII.

Cujus generis ſunt, Quare Deus uni nationi largiatur Evangelij lucem, altera neglecta: Quare auditorum aliqui convertantur, quidam non. De his & ſimilibus reſpondendum eſt cum Auguſtino, Iudicia Dei occulta eſſe poſſe, injuſta eſſe non poſſe.

V.

Multa enim Dei iudicia non ſunt nobis revelata, teſte Apoſtolo in præſenti loco. Vnde apud Eſaiam cap. 45. v. 15. dicitur: Verè tu es Deus abſconditus, Deus Iſrael Salvator.

VI.

De his autem duo hæc probè ſunt annotanda: Prius quidem, abſcondita illa non concernere negocium ſalutis noſtræ, ſed quæ ad id ſpectant univerſa per Filium Mediatorem plenè eſſe revelata. Iohan 1. Filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit nobis, Actor. 20. v. 27. Non ſubterfugi quò minus annunciarẽ vobis omne conſilium Dei.

VII.

Posterius verò, abſcondita illa non eſſe revelatæ Dei voluntati contraria, quemadmodum profana impietate adverſarij dicunt, Deum multa velle voluntate ſigni, quæ nunquam velit aut probet voluntate beneplaciti.

VIII.

Poteſt quidem hæc diſtinctio Scholaſticorum, ſano ſenſu intellecta, tolerari: Si per voluntatem ſigni intelligas eam, quæ in verbo eſt patefacta, voci legis & Evangelij incluſa; Voluntatem beneplaciti verò referas ad miranda Dei & odys placiti, &νεξιχνιάσως, tam in Oeconomica & Politica, quàm Eccleſiæ & ſingulorum credentium gubernatione, ut quod vult Alexandrum eſſe Græcorum primum Monarcham, quòd Paulum in via Damascena per revelationem ſingularem, & non alibi, aut alio modo convertere, Ita hæc duo voluntatum genera obſectis præne differunt.

Sed

IX.

Sed adversarij perfidè hac distinctione ad errorem suum stabiliendum abutuntur, dum utrumque genus voluntatis ad eadem objecta referunt ἀντιφατικῶς: Ita quidem, ut de peccatoribus in genere dicatur voluntate signi, quòd Deus eos converti & salvari velit, dum interim idem ille Deus eosdè planè mortales nunquam converti & salvari velit, voluntate beneplaciti nimirum ad damnationem à se conditos.

X.

In Deo nō sunt contradictorie voluntates.

Hæc blasphemia in Deo contradictorias voluntates fingit, & promissiones Evangelij penitus evacuat, atque ei voluntati, quæ signi esse dicitur, juramentis & Sacramentis confirmata inurit hypocriseos notam, quasi Deus nunquam seridè eos dilexerit aut salvari voluerit, qui sua culpa pereunt, contra expressa Spiritus sancti oracula, quibus Deus totum dilexisse mundū, Christus pro totius mundi peccatis satisfecisse, Spiritus sanctus toti mundo & omnibus ubique hominibus annunciare, ut poenitentiam agant, manifestè prædicatur.

XI.

Etsi igitur multorum eventuum rationem reddere non possumus, tamen firmiter statuamus, Deum nulli causam damnationis asserre, secundū dictum: Perditio tua Israel ex te est, ex me autem salus: Et simpliciter inhæreamus verbo revelato: Quamvis enim mentem Domini arcanam nesciamus: Tamen nos mentem Christi tenemus, 1. Cor. 2.

XII.

Regi autem seculorum soli beato & omnipotenti Domino dominantium, habitanti lucem inaccessam, Patri ex quo omnia, Filio per quem omnia, & Spiritui sancto in quem omnia sunt, solo sapienti, invisibili, immortalis Deo sit laus, honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Errata.

C 2. fac. b. lin. 23. ἐκλογῆς! C 3. f. a. l. 27. fundamentis C medys. C 3. f. a. lin. uli. Quatenus talis.

AB 22 841 (1)

ULB Halle 3
002 043 793

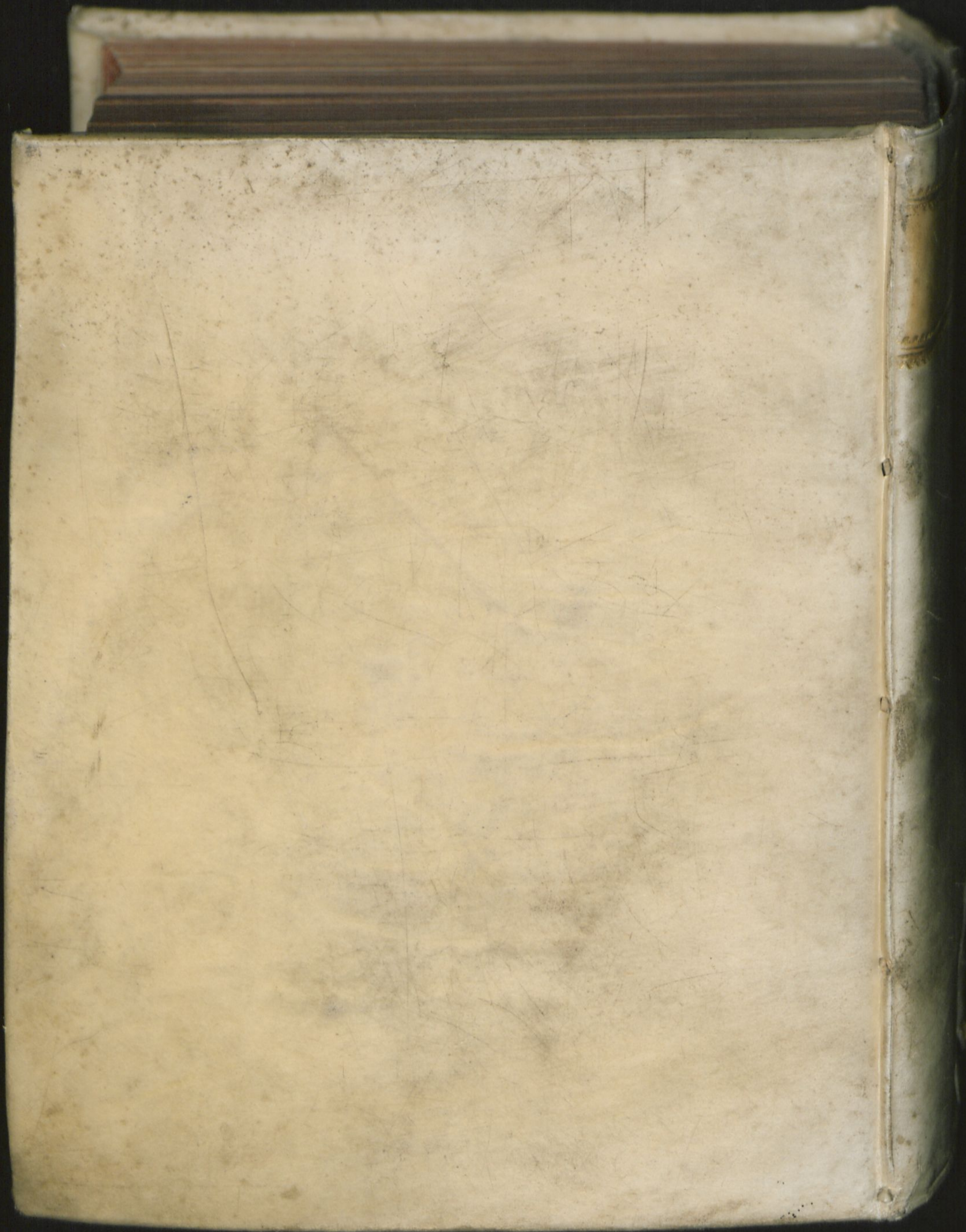

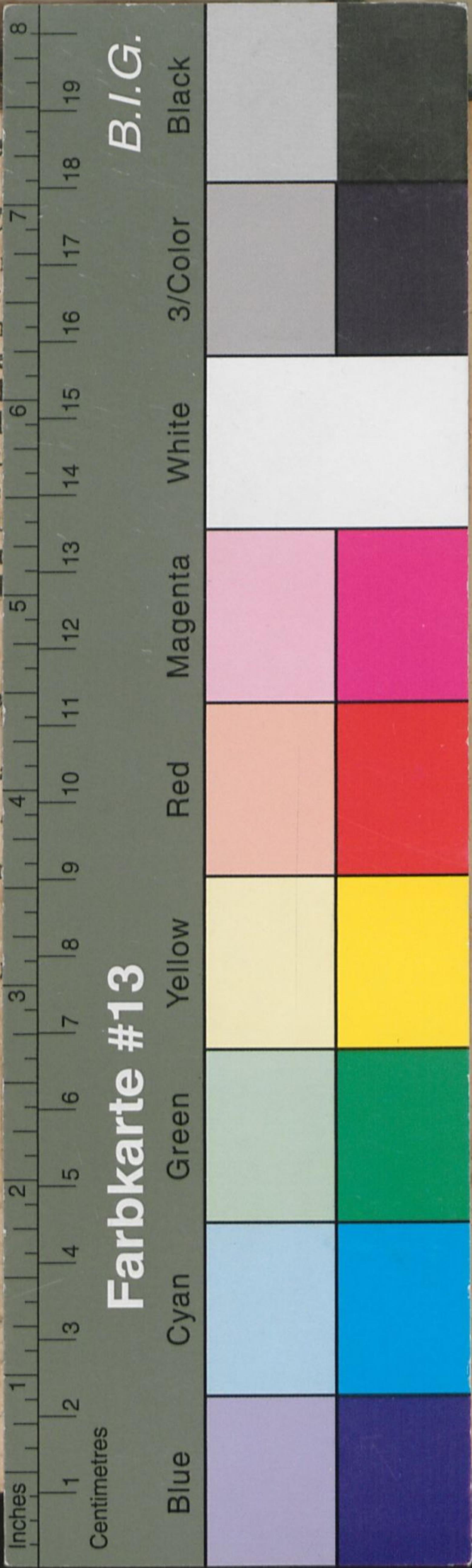
Sb.

1019

Hilf.

17, 13

DISPUTATIO DECIMATERTIA,
EX EPISTOLA PAU-
LI AD ROMANOS, PROPONENS
ἐνάλυσιν capituli undecimi.

Cujus positiones divina adjuvan-
te gratia,

PRÆSIDE DAVIDE RVN-
GIO S. THEOLOGICÆ DOCTORE ET PROFESSO-
re in Academia Vitebergensi, in collegio disputa-
tionum Theologicarum privato, defen-
det 19. Martij,

M. LAURENTIUS LAELIUS FRANCUS.

WITEBERGÆ,
Typis M. Georgij Mulleri.
Anno M. D. IIIC.

